

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการประเมินโครงการครุทายาทของวิทยาลัยครู ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน

1. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการครุทายาทกับนโยบายการศึกษา
2. ความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการครุทายาท
3. วิธีการดำเนินงานของโครงการครุทายาท
4. ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่
 - 1.1 ผู้ริเริ่มโครงการครุทายาท จำนวน 3 คน
 - 1.2 ผู้บริหาร ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะวิชาครุศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตรและการสอน หัวหน้าภาควิชาการศึกษาปฐมวัยของทุกมหาวิทยาลัย จำนวน 67 คน

1.3 นักศึกษาในโครงการครูทายาท สาขาการประถมศึกษา และสาขาการศึกษาปฐมวัยหลักสูตร ค.บ.4 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 3 ปี การศึกษา 2532 ของทุกมหาวิทยาลัย จำนวน 528 คน

1.4 ข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาท สาขาประถมศึกษา และสาขาการศึกษาปฐมวัยหลักสูตร ค.บ. 2 ปี จาก วิทยาลัยครูในปีการศึกษา 2531 จำนวน 101 คน

1.5 ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครู จำนวน 101 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยได้แบ่งประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 5 กลุ่ม และดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 กลุ่ม อย่างมีขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 477 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบ สอบถามดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้ริเริ่มโครงการ

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับวิธีการ คำนึงงานในด้านต่าง ๆ

3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาน โครงการครูทายาทเกี่ยวกับวิธีการคำนึงงานในด้านต่าง ๆ

3.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครูที่สำเร็จการ ศึกษาจากโครงการครูทายาทในด้านต่าง ๆ

3.5 แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูประเมิน การปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาท

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

4.1 ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการครูทายาท

4.2 ศึกษาจากระบบข้อมูลบุคลากรของกรมการฝึกหัดครู

4.3 จากการสัมภาษณ์ผู้ริเริ่มโครงการ

4.4 จากแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับ

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการดังนี้คือ

5.1 ข้อมูลที่ได้จากเอกสารใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยาย

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานโครงการคุรุทายาทของบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม แล้วนำมาเปรียบเทียบโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

5.4 การสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ในส่วนที่เป็นค่าสถิติ ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (The Statistical Package for Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปและนำเสนอเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการคุรุทายาทกับนโยบายทางการศึกษา

ความวัตถุประสงค์ของโครงการคุรุทายาทซึ่งได้ระบุไว้ว่า เพื่อสร้างผู้นำทางการศึกษารุ่นใหม่ให้แก่ประเทศไทย โดยปรับปรุงการรับนักเรียนและระบบการจัดการศึกษาในสถาบันการผลิตครู การคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครูเข้ามาเป็นครูนั้น จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่กล่าวมา มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า เพื่อปรับปรุงคุณภาพการผลิตครูและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู จึงส่งเสริมให้มีการวิจัย ค้นคว้าหาวิธีการต่างๆ เพื่อยกระดับ

มาตรฐานวิชาชีพครูที่สูงขึ้น เช่น ปรับปรุงการรับนักศึกษาและคุณภาพของอาจารย์ ตลอดจนหลักสูตร เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของการฝึกหัดครูระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ในแผนงานที่ 3 คือ แผนปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยวิธีการสรรหาผู้เรียน ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตร คารา ห้องสมุด บุคลากร อาจารย์ และหน่วยงานที่บริการทางวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เริ่มโครงการทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 และสอดคล้องกับนโยบายของการฝึกหัดครูทุกประการ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการจัดโครงการ
ครูทายาทของกรมการฝึกหัดครู

ปัจจัยเบื้องต้นสำหรับใช้ในการจัดโครงการครูทายาทของกรมการฝึกหัดครู จำแนกออกเป็น 5 ส่วนคือ สถานภาพของนักศึกษา สถานภาพของอาจารย์ เกณฑ์การรับนักศึกษา เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา และเกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ หลักสูตร และประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม

2.1 สถานภาพของนักศึกษาในโครงการครูทายาท พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างสูง คือมีคะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับ ม.4-ม.6 อยู่ในช่วงคะแนน 3.00-3.50 มากที่สุด บิดามารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือนรวมกันประมาณ 1,001-3,000 บาท แรงจูงใจที่ทำให้ศึกษามาสัมผัสเข้าโครงการนี้คือ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาคือและการประกอบอาชีพคือตัวนักศึกษาเอง

2.2 สถานภาพของอาจารย์ที่สอนในโครงการครูทายาท พบว่า ในจำนวนอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ทั้งหมด 614 คน เป็นเพศชาย 372 คน และเป็นเพศหญิง 242 คน อาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงาน 16-25 ปี

2.3 เกณฑ์การรับนักศึกษา เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา และ เกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

เกณฑ์การรับนักศึกษา ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ดังนี้

2.3.1 ต้องเป็นผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยรวมในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6 ไม่ต่ำกว่า 3.00 หรืออยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไปของกลุ่ม เพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี หรือเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 หรืออยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไปของกลุ่ม เพื่อเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 2 ปี

2.3.2 เป็นผู้มีความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูโดยมีใบรับรองจากหัวหน้าสถานศึกษา อาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ที่ปรึกษา

2.3.3 เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523

จากการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มาสมัครเข้าโครงการครูทายาท ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ คือส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วงคะแนน 3.00-3.49 เป็นจำนวนร้อยละ 51.4 (112 คน) และอยู่ในช่วงเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ร้อยละ 45.0 (98 คน) คือ ช่วงคะแนนระหว่าง 2.50-2.99 และ ร้อยละ 3.7 (8 คน) มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ในช่วงคะแนน 3.50-4.00 นักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความประพฤติและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยมีใบรับรองสถานศึกษาทุกคน อีกทั้งได้ทำสัญญาไว้ต่อสำนักงานคณะกรรมการ การประณมศึกษาแห่งชาติตามหนังสือสัญญาที่ได้แนบไว้ในภาคผนวก ก.

เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา นักศึกษาโครงการครูทายาท จะต้องมีความเฉลี่ยในทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.75 จากคะแนนเต็ม 4 จนสำเร็จการศึกษา และจะต้องรายงานผลการศึกษาให้สำนักงานคณะกรรมการ การประณมศึกษาแห่งชาติหรือผู้แทนทราบทุกภาคเรียน

จากการสอบถามเกี่ยวกับเกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่มองเห็นว่าเหมาะสม แต่ผู้บริหารบางคนไม่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า เกณฑ์ที่ตั้งไว้ค่อนข้างจะเข้มงวดเกินไป ทำให้นักศึกษาวิตกกังวล และเกิดความเครียด

เกณฑ์การบรรจุผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จะจัดสอบคัดเลือกเพื่อเรียงลำดับและบรรจุเป็นข้าราชการครูในโรงเรียนที่มีอัตราว่างในภูมิภาคเดียวกับที่สถานศึกษาที่ตั้งอยู่

เกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ พบว่า นักศึกษาดังกล่าวเข้ารับราชการในภูมิภาคเดิมเพียงร้อยละ 51.9 และที่เหลือได้รับการบรรจุเข้ารับราชการในท้องถิ่นอื่น

2.4 หลักสูตรที่เข้าในโครงการครูทายาท เป็นหลักสูตรวิทยาลัยครูพุทธศักราช 2530 สาขาวิชาการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความรัก ความศรัทธา มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ดี และเป็นคนดี มีโครงสร้างและหน่วยกิตที่ต้องเรียน คือ สาขาการประถมศึกษาระดับปริญญาตรี ค.บ. 4 ปี นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 141 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้านไม่น้อยกว่า 95 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ส่วนระดับปริญญาตรี ค.บ. 2 ปี (หลังอนุปริญญา) นักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 78 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 16 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 58 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 4 หน่วยกิต

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรี 4 ปี จัดเป็น 3 รูปแบบ คือ แบบ เอกเดี่ยว เอก-โท และเอกคู่ ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรทั้ง 3 แบบ คือ 143-147 หน่วยกิต และแบ่งหมวดวิชาดังนี้คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้านจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 100-101 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยระดับปริญญาตรี ค.บ. 2 ปี (หลังอนุปริญญา) นักศึกษาแต่ละคนจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต คือ จะต้องเรียนหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 24 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน 53 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต

เมื่อพิจารณาตามสัดส่วน พบว่า ทุกสาขาวิชา และทุกระดับของหลักสูตร ผู้เรียนจะต้องเรียนหมวดวิชาเฉพาะด้านสูงสุด รองลงมาคือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปและหมวดวิชาเลือกเสรีตามลำดับ

2.5 ประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี ด้านคุณลักษณะและเจตคติ ให้แก่นักศึกษาครูในโครงการคุรุทายาท เพื่อให้มีประสิทธิภาพในหน้าที่ของครู ประถมเพิ่มขึ้น ช่วงระยะเวลาและจำนวนชั่วโมงในการฝึก ส่วนใหญ่จะใช้เวลาในช่วงภาคฤดูร้อนของทุกปีการศึกษา โดยใช้เวลาในการฝึกครั้งละ 7 วัน จำนวน 42 ชั่วโมง และศึกษาคุณงานอีก 2 วัน รวมทั้งหมด 9 วัน สำหรับหลักสูตร ค.บ. 4 ปี ใช้เวลาฝึกทั้งหมด 4 ภาคฤดูร้อน ค.บ. 2 ปี ใช้เวลาฝึกทั้งหมด 2 ภาคฤดูร้อน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน

โครงการคุรุทายาทของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารนักศึกษาและข้าราชการครู

3.1.1 สถานภาพของผู้บริหารในวิทยาลัยครู จำนวน 30 คน เป็นเพศหญิงและเพศชายเท่า ๆ กัน มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าคณะวิชา 13 คน และเป็นหัวหน้าภาค 17 คน ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 16-25 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุดมีจำนวน 24 คน

3.1.2 สถานภาพของนักศึกษาโครงการคุรุทายาท จากจำนวน 218 คน เป็นเพศหญิง 144 คน และเป็นเพศชาย 74 คน มีอายุระหว่าง 21-23 ปี ศึกษาอยู่ในสหวิทยาลัยอีสานใต้ มากที่สุดจำนวน 51 คน และศึกษาในสาขาวิชาการประถมศึกษาที่มีจำนวนถึง 169 คน นักศึกษาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด แหล่งข้อมูลที่นักศึกษารายงานข่าวสารเกี่ยวกับโครงการนี้ ส่วนใหญ่จากคำบอกเล่าของบุคคลทั่วไป เช่น ครู เพื่อน ญาติ

3.1.3 สถานภาพของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการคุรุทายาท ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จากจำนวนครู 79 คน เป็นเพศหญิง 63 คน และเป็นเพศชาย 16 คน มีอายุประมาณ 23 ปี มากที่สุด ส่วนใหญ่

สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอีสานใต้ สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษามากที่สุดคือ สาขาการประถมศึกษาที่มีจำนวนถึง 58 คน โรงเรียนที่ครูครุทายาททำการสอน ส่วนใหญ่อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนครูที่สอนอยู่ 32 คน จำนวน ชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์ประมาณ 16-30 ชั่วโมง ระยะทางระหว่างที่ว่าการ อาเภอกับโรงเรียนประมาณ 11-20 กิโลเมตร และส่วนใหญ่นักศึกษารับการบรรจุอยู่ในภูมิลำเนาเดิมประมาณ 41 คนจาก 79 คน

3.2 ข้อมูลความคิดเห็นทั่วไปของผู้บริหารในวิทยาลัยครูต่อโครงการ ครุทายาท แบ่งออกเป็น 6 ด้าน

3.2.1 เกณฑ์การรับนักศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม คดีแล้วโดยใช้ทั้ง 2 วิธี คือ รับผู้มีเกรดสะสมเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00 (ม.4 - ม.5 - ม.6) และผู้มีเกรดสะสมเฉลี่ยอยู่ในอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90

3.2.2 วิธีการสอบคัดเลือก ผู้บริหารส่วนใหญ่ 23 คน จาก 30 คน เห็นว่าเหมาะสม คือใช้ข้อสอบจากมหาวิทยาลัยเฉพาะนักศึกษาครุทายาท

3.2.3 สัญญาของนักศึกษาครุทายาทกับสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมทุกข้อมีบางข้อที่ความ เห็นใกล้เคียงกันคือ การชดเชยเงินให้แก่ สบช.ในกรณีที่ผิดสัญญาคือไม่เข้ารับ ราชการในสังกัด สบช. หรือเข้ารับราชการไม่ครบตามกำหนดระยะเวลา ผู้บริหาร ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมให้เหตุผลว่า นักศึกษาไม่ได้ใช้ทุนของ สบช.เรียนแต่ใช้ทุน ส่วนตัวเรียน จึงไม่ควรมีเงื่อนไขนี้

3.2.4 การจัดที่พักอาศัยให้แก่นักศึกษาครุทายาทผู้บริหาร ส่วนใหญ่เห็นว่าควรรักษาที่อยู่หอพัก ของวิทยาลัยทุกคน

3.2.5 การจัดชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาครุทายาท ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดให้เรียนร่วมกับนักศึกษาอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกแบ่ง แยกหรืออภิสิทธิ์ และนักศึกษาทุกคนควรได้รับการจัดกิจกรรมและการประ เหมิน ในเกณฑ์เดียวกัน ทั้งยังทำให้รู้จักปรับตัวอยู่ร่วมกับคนในสังคมทั่วไปอีกด้วย

3.2.6 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมของนักศึกษา ครุทายาทผู้บริหารส่วนใหญ่ 22 คน จาก 30 คน เห็นว่าควรอยู่ในความรับผิดชอบ ของวิทยาลัยครูและให้วิทยากรจาก สบช. เข้าไปช่วย เวลาที่เหมาะสมสำหรับ

การฝึกประมาณ 5 วัน และนอกเหนือจากการฝึกในภาคฤดูร้อน ควรจะฝึกเสริมในวันปกติด้วย งบประมาณสำหรับการฝึกประสบการณ์ซึ่งได้รับการช่วยเหลือจาก สปช. หัวละ 140 บาทต่อคน ผู้บริหารเห็นว่าน้อยเกินไปควรเพิ่มเป็น 200 บาทต่อคน และสิ่งที่ควรเน้นมากในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม คือ การศึกษาคูงาน และการฝึกปฏิบัติ สำหรับปัญหาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ปัญหาเรื่องงบประมาณ รองลงมาคือ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน

3.3 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูที่มีต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการครูทายาท แบ่งออกเป็น 6 ด้านคือ

3.3.1 ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยภาพรวมผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 6 ข้อ พบว่า ข้อที่ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยมากที่สุด คือ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมาคือ คิดว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โครงการนี้สามารถดึงดูดคนที่มีความสามารถสูงเข้ามาเรียนครู ($\bar{X} = 3.88$) แต่ค่าเฉลี่ยก็ยังอยู่ในระดับมาก

3.3.2 ด้านการคัดเลือกนักศึกษาเข้าโครงการ จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 11 ข้อ พบว่าข้อที่ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยมากที่สุดคือ ความยุติธรรมของการสอบคัดเลือก ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาเห็นว่าเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.01$) และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง คือ การประชาสัมพันธ์ของโครงการเป็นไปอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 2.83$)

3.3.3 ด้านหลักสูตร เนื้อหาทางวิชาการและกิจกรรมเสริม โดยภาพรวมผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 7 ข้อ พบว่า ข้อที่ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยมากที่สุดคือ เนื้อหาวิชาเอกสามารถสร้างเสริมทักษะของความเป็นครูได้มาก ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมาคือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

เสริมในภาคฤดูร้อนช่วยเสริมทักษะทางด้านความรู้ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะได้มาก ($\bar{X} = 4.04$) และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีคุณค่าเพียงพอต่อการประกอบอาชีพครู ($\bar{X} = 3.84$)

3.3.4 ด้านอาจารย์ผู้สอนและวิธีการสอน จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 12 ข้อ พบว่าข้อที่ผู้บริหาร นักศึกษาและข้าราชการครูเห็นด้วยมากที่สุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาคือ ปลุกฝังและสอดแทรกคุณธรรมให้แก่นักศึกษาทั้งขณะที่สอนและนอกห้องเรียน ($\bar{X} = 3.89$) ส่วนข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง คือ อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้ที่ได้รับเลือกมาสอนในโครงการนี้เป็นพิเศษ ($\bar{X} = 2.80$)

3.3.5 ด้านบริการและสวัสดิการ จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 10 ข้อ พบว่า ทุกข้อเห็นด้วยในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจากระดับปานกลางคือ มีห้องสำหรับการศึกษาค้นคว้า ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมาคือ การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่ทันสมัย และการศึกษาคุณงานนอกสถานศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.25$) และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือ การเสริมด้านวิชาการให้แก่นักศึกษา ($\bar{X} = 2.62$)

3.3.6 ด้านทัศนคติของบุคคลอื่นต่อโครงการ จากการพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 5 ข้อ พบว่า ข้อที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ผู้ปกครองสนับสนุนให้เข้าศึกษาในโครงการนี้ ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือ อาจารย์ทั่วไปในสถาบันมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ ($\bar{X} = 3.78$) และข้อที่เห็นด้วยน้อยที่สุดแต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ นักศึกษาทั่วไปในสถาบันมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ ($\bar{X} = 3.16$)

3.4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูต่อวิธีการดำเนินโครงการคุรุทายาททั้ง 6 ด้าน ดังนี้คือ

3.4.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านวัตถุประสงค์ของโครงการคุรุทายาท จำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

พบว่าคู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ นักศึกษา และข้าราชการครู โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของข้าราชการครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.4.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการคัดเลือกนักศึกษา
เข้าโครงการคุรุทายาท จำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าคู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ นักศึกษากับข้าราชการครู และผู้บริหารกับนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของข้าราชการครู และผู้บริหารสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.4.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกิจกรรมเสริม จำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าคู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ นักศึกษาและข้าราชการครู โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของข้าราชการครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.4.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นด้านอาจารย์ผู้สอนและวิธีสอนจำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า คู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ นักศึกษากับข้าราชการครู และผู้บริหารกับนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารและข้าราชการครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.4.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านการบริการ และสวัสดิการ จำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

พบว่าคู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือ ผู้บริหารกับนักศึกษาและนักศึกษากับข้าราชการครู โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารและข้าราชการครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.4.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นในด้านทัศนคติของบุคคลอื่น ต่อโครงการคุรุทายาท จำแนกตามกลุ่มผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าคู่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือนักศึกษากับข้าราชการครู และผู้บริหารกับนักศึกษา โดยมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ค่าเฉลี่ยของผู้บริหารและข้าราชการครูสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักศึกษา

3.5 ความพึงพอใจของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการคุรุทายาท แบ่งเป็น 4 ด้านคือ

3.5.1 ด้านความรู้และทักษะที่ได้รับจากวิทยาลัยครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 22 ข้อ พบว่า มี 21 ข้อ พอใจอยู่ในระดับมากและมี 1 ข้อ พอใจระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่าข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ การได้รับการพัฒนาด้านเรื่องความรู้และทักษะในการเป็นครูที่ดี ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ความรู้และทักษะในเรื่องวิธีสอนต่าง ๆ และรวมถึงความรู้เรื่องหลักสูตรประถมศึกษาหรือปฐมวัย ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ การได้รับการพัฒนาด้านเรื่องของความรู้และทักษะในวิชาพิเศษ (ศิลปะ ดนตรี เกษตร ฯลฯ) ($\bar{X} = 3.23$) ความรู้และทักษะในงานธุรการครู ($\bar{X} = 3.52$)

3.5.2 ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 10 ข้อ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อแต่ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การได้รับการพัฒนาด้านเรื่องของอุดมการณ์ของครู (ความศรัทธาและอุทิศตน) ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาคือ การพัฒนาบุคลิกภาพ (การแต่งกาย การพูด มารยาท) ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือ การได้รับการพัฒนาด้านเรื่องของการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.89$)

3.5.3 ด้านสถานที่ทำงาน และลักษณะงานที่ทํา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจํานวน 12 ข้อ พบว่ามีความพึงพอใจในระดับมาก 8 ข้อ และพึงพอใจในระดับปานกลาง 5 ข้อ และข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ระดับชั้นที่สอน ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมาคือ เพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.86$) และข้อที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ ($\bar{X}=2.57$) รองลงมาคือ ความเจริญและความพร้อมของโรงเรียน ($\bar{X}=2.89$)

3.5.4 ด้านความพึงพอใจในภาพรวมของข้าราชการครู เมื่อพิจารณาในภาพรวมจาก 5 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจมาก แต่ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ความพึงพอใจกับการเป็นบัณฑิตครูทายาท ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ การได้รับการพัฒนาจากวิทยาลัยครูในด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ($\bar{X} = 4.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือ ความพึงพอใจจากการได้รับการพัฒนาจากวิทยาลัยในด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.43$)

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาท

4.1 สถานภาพของผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูครูทายาทมีตำแหน่งเป็นอาจารย์ใหญ่และครูใหญ่ทั้งหมด จํานวน 79 คน

4.2 ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครู แบ่งออกเป็น 8 ด้านคือ

4.2.1 ความรู้ความสามารถทางวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจํานวน 8 ข้อ พบว่าข้อที่ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ครูมีความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ($\bar{X} = 4.19$) ส่วนข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดและจากแหล่งอื่น ($\bar{X} = 3.91$)

4.2.2 ความสามารถพิเศษ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจํานวน 10 ข้อ พบว่า ข้อที่ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ครูมีความสามารถในการปกครองชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือมีความสามารถในการ

การอบรมความประพฤตินักเรียน ($\bar{X} = 4.10$) และข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ความสามารถทางด้านธุรการ ($\bar{X} = 3.66$)

4.2.3 ด้านวิธีสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจำนวน 12 ข้อ พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีความกระตือรือร้นที่จะสอน ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือติดตามผลการเรียนและงานที่มอบหมายให้นักเรียนท้ออย่างใกล้ชิด ($\bar{X} = 4.35$) และข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับมากคือ วิธีวิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X} = 4.05$)

4.2.4 ด้านบุคลิกภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจำนวน 12 ข้อ พบว่าผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กิริยามารยาทและความประพฤติดี ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมาคือ มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 4.54$) และข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับมาก คือ ความมั่นคงทางอารมณ์ ($\bar{X} = 4.29$)

4.2.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจำนวน 10 ข้อ พบว่าผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.67$) รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ($\bar{X} = 4.61$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 3.72$)

4.2.6 ด้านทัศนคติต่ออาชีพครู เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจำนวน 6 ข้อ พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความรักและศรัทธาในอาชีพครู ($\bar{X} = 4.95$) รองลงมาคือ มีอุดมการณ์ต่อการเป็นครู ($\bar{X} = 4.42$) และข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเสาะแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.25$)

4.2.7 ด้านคุณธรรมและความประพฤติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากจำนวน 5 ข้อ พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ มีความยุติธรรมต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.48$) และข้อที่พึงพอใจน้อยที่สุดแต่ค่าเฉลี่ยก็ยังอยู่ในระดับมาก คือ การรู้จักเสียสละ ($\bar{X} = 4.33$)

4.2.8 ความพึงพอใจต่อครูครุทายาทโดยภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจาก 5 ข้อ พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพอใจในระดับมากทุกข้อ แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ($\bar{X} = 4.47$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็ยังอยู่ในระดับสูงคือ ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.34$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่องการประเมินโครงการครุทายาทของวิทยาลัยครูสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความสอดคล้องระหว่างระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการครุทายาทกับนโยบายทางการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการครุทายาทสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาทุกระดับ คือสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ในเรื่องของนโยบายการพัฒนาการฝึกหัดครู ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องการปรับปรุงคุณภาพของการผลิตครูและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงวิธีการรับนักศึกษา คุณภาพของอาจารย์ ตลอดจนหลักสูตร เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนโยบายของการฝึกหัดครูในแผนงานที่ 3 คือ แผนปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเน้นการสรรหาผู้เรียน ตลอดจนปรับปรุงหลักสูตร ตำรา ห้องสมุด บุคลากร อาจารย์ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้บริการทางวิชาการ รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ริเริ่มโครงการทั้ง 3 ท่านต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกับแผนและนโยบายทางการศึกษา และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในการกำหนดโครงการใด ๆ ก็ตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการจะต้องยึดถือตามแผนและนโยบายของหน่วยงานระดับสูงขึ้นไปที่ควบคุมอยู่เป็นบรรทัดฐานเสมอ ดังที่ อุทัย

ส่วนของหน่วยงานในระดับที่รับผิดชอบการปฏิบัติการทางการศึกษา ซึ่งทำหน้าที่วางแผนและโครงการตามสาขาการปฏิบัติงานของตน ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายส่วนรวมแห่งชาติ ตามที่หน่วยงานการวางแผนในระดับชาติกำหนดไว้ จากเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการวางแผนในการทำงานทุกระดับจะต้องมีความสอดคล้องไปในแนวเดียวกันเสมอ

ตอนที่ 2 การศึกษาความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการจัดทำ

โครงการครูทายาทของกรมการฝึกหัดครู

2.1 สถานการณ์ของนักศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาโครงการครูทายาทส่วนใหญ่มีผลการเรียนในชั้นมัธยมปลายค่อนข้างสูง (3.00-3.49) แต่ฐานะครอบครัวค่อนข้างยากจน บิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม และมีรายได้น้อยเฉลี่ยประมาณ 1,000-3,000 บาทต่อเดือน แสดงให้เห็นว่าการคัดเลือกนักศึกษา สามารถคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาการสูง ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ

แต่มีสิ่งที่น่าสนใจคือ ถึงแม้ว่า นักศึกษาเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างสูง สามารถไปศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้ก็ตามแต่เขาเหล่านั้นต้องเข้ามาเลือกเรียนในวิทยาลัยครูอาจจะเนื่องมาจากฐานะและความจำเป็นของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บังอร สดเอี่ยม และคณะ (2528) ที่พบว่าเด็กที่ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำจะเลือกเรียนในวิทยาลัยครู เพราะวิทยาลัยครูเป็นสถาบันการศึกษาระดับท้องถิ่นที่มีหลักสูตร 2 ปี และ 4 ปี เหมาะสำหรับนักเรียนที่มีทุนน้อย จากการที่นักศึกษามีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างยากจน อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการเรียน ดังนั้นผู้บริหารโครงการน่าจะจัดหาทุนให้แก่นักศึกษา ตลอดจนจัดบริการและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาเหล่านี้ได้พัฒนาไปพร้อม ๆ กันทั้งด้าน กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อจะได้ออกไปเป็นผู้นำทางการศึกษารุ่นใหม่ต่อไป

องค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาเลือกเรียนครูที่สำคัญ
อันดับแรก คือ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีงานทำ ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์
ของ รุ่ง แก้วแดง (2533) ที่ได้กล่าวไว้ว่า อาชีพก็ทำตามเมื่อสำเร็จการศึกษา
แล้วมีงานทำ คนจะให้ความสนใจอาชีพนั้นมากที่สุด ดังนั้น โครงการครูทายาท
จึงใช้การมีงานทำเป็นแรงจูงใจ ซึ่งก็ได้ผลตามที่คาดหมาย แรงจูงใจที่สำคัญ
อันดับสองรองลงมา คือ ต้องการเป็นครู เพราะเห็นว่าครูเป็นอาชีพที่สำคัญใน
การสร้างคน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่เข้ามาเรียนครูมีความรักความศรัทธา
ในอาชีพครูอย่างแท้จริง ดังที่ สายหยุด จาปาทอง (2531) กล่าวว่า "จากการ
สังเกตรายงานผลของแต่ละวิทยาลัยครูพบว่า นักศึกษาในโครงการครูทายาท
เป็นผู้ที่ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ มีเหตุมีผล มีใจกว้าง มีความเพียรพยายามและอดทน มี
ความปรารถนาแรงกล้าที่จะ เรียนและกระทำกิจกรรมทุกอย่างเพื่อให้สำเร็จการ
ศึกษาตามเงื่อนไขของโครงการ"

สำหรับผู้ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาคือและการประกอบอาชีพของนัก
ศึกษา พบว่าตัวนักศึกษาเองมีอิทธิพลสูงสุด แสดงว่านักศึกษาโครงการครูทายาท
เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผล
การวิจัยของ บังอร สดเอี่ยม และคณะ (2528) ที่พบว่าผู้ที่มีอิทธิพลในการ
เลือกศึกษาคือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คือ ตัวนักเรียนเองมีอิทธิพลสูงสุด
และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับเหตุผลที่นักเรียนเลือกเรียนต่อ คือ จะเลือกวิชาที่
ตนเองถนัด สนใจ และหางานง่าย ซึ่งนับเป็นแนวคิดที่ถูกต้องที่นักเรียนยึดความ
ถนัดและความสนใจของตัวเองเป็นจุดสำคัญ

2.2 สถานภาพของอาจารย์

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนในโครงการครูทายาทส่วนใหญ่
เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนมาแล้วประมาณ 16-25 ปี และมีวุฒิการ
ศึกษาในระดับปริญญาโท เมื่อคิดสัดส่วนระหว่างผู้สอนที่มีวุฒิปริญญาตรี ต่อปริญญาโท
และปริญญาเอก จะเป็น 23:72:5 (ไม่นับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า) ซึ่งตามข้อ
เท็จจริงแล้ว สภาการฝึกหัดครูมิได้กำหนดสัดส่วนเกณฑ์มาตรฐานอาจารย์ไว้ แต่

จากตัวเลขจะพบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ก็เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ข้อมูลจากการประเมินอาจารย์ผู้สอนในโครงการครูทายาท ของผู้บริหาร นักศึกษาและข้าราชการครู ทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นพ้องต้องกันว่า อาจารย์ผู้สอนในโครงการครูทายาทเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปัทม เมธาคุณวุฒิ และคณะ (2531) ที่พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ของวิทยาลัยครูยังมีความสามารถและมีจุดเด่นทางสายการศึกษา ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านอาจารย์สามารถเอื้ออำนวยต่อโครงการครูทายาทได้เป็นอย่างดี

2.3 เกณฑ์การรับนักศึกษา เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษาและเกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ

2.3.1 เกณฑ์การรับนักศึกษา

คุณสมบัติหรือเกณฑ์การรับนักศึกษา ที่กำหนดว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีคะแนนสะสมเฉลี่ยในระดับมัธยมปลายไม่ต่ำกว่า 3.00 หรืออยู่ในตำแหน่งเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ขึ้นไปของกลุ่มนั้น แสดงว่านักศึกษาโครงการครูทายาทจะต้องเป็นผู้ที่มีผลการเรียนเดิมอยู่ในเกณฑ์ดี ตามเกณฑ์การประเมินที่ว่า คะแนน 70-79 หรือระดับ 3 หมายถึงดี (วิราพร พงศ์อาจารย์, 2523) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารนักศึกษาและข้าราชการครู ว่าเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครสอบมีความเหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้และ เมื่อเทียบกับเกณฑ์การรับนิสิตโครงการวิทยาศาสตร์ โดยวิธีพิเศษก็ใช้เกณฑ์เดียวกัน

2.3.2 เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา

ตามเกณฑ์ได้กำหนดไว้ว่า นักศึกษาโครงการครูทายาทจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยในทุกภาคเรียนไม่ต่ำกว่า 2.75 และต้องได้รับความเห็นชอบจากสถาบันการศึกษา หรือตามข้อกำหนดของแต่ละสถาบันที่ได้ทำความตกลงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้เป็นอย่างอื่น จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารในวิทยาลัยครู ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า เกณฑ์ที่

กำหนดไว้เหมาะสมดีแล้ว และผลจากการประเมินโครงการครุทายาทของวิทยาลัยทักษิณ (2532) พบว่า นักศึกษาโครงการครุทายาทมีเกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.24-3.40 แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับดี ดังนั้นเกณฑ์ที่กำหนดไว้จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาสำหรับนักศึกษาทั่วไป แต่ผู้บริหารบางคนเห็นว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ยังไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า การกำหนดคะแนนเฉลี่ยในแต่ละภาคเท่ากับ 2.75 สูงเกินไปควรลดลงเพียง 2.50 และบางคนเสนอแนะว่าควรกำหนด 2.75 ตลอดปีการศึกษา หรือบางคนเสนอแนะว่าควรกำหนด 2.75 ตลอดหลักสูตร โดยให้เหตุผลว่า เกณฑ์ที่ตั้งไว้นั้นค่อนข้างจะเข้มงวดเกินไป ทำให้ นักศึกษามีความวิตกกังวล และเกิดความเครียด จนบางครั้งทำให้ นักศึกษาดูเหมือนเป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม เพราะมีวัตถุประสงค์ในเรื่องของตนเอง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินโครงการครุทายาทของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (2532) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์การรักษาสภาพเป็นเกณฑ์ที่ค่อนข้างจะเข้มงวดเกินไป แต่จากการสัมภาษณ์ รุ่ง แก้วแดง (2533) เกี่ยวกับเกณฑ์การรักษาสภาพในแต่ละภาค ท่านได้ให้ความเห็นว่า การกำหนดเกรดเฉลี่ย 2.75 ในแต่ละภาคเรียนเหมาะสมดีแล้ว เพราะนักศึกษาเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความสามารถทางวิชาการค่อนข้างสูง คิดว่าไม่น่าจะเป็นปัญหา แต่อาจจะยืดหยุ่นได้สำหรับนักศึกษาบางคนที่ย้ายมาใหม่ ยังปรับตัวไม่ได้ ยังมีความเครียดและวิตกกังวล โดยพิจารณาตามความเหมาะสม เป็นรายบุคคล อย่างไรก็ตามในเรื่องของเกณฑ์การรักษาสภาพของนักศึกษาได้มีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายทาง ผู้วิจัยคิดว่า ผู้บริหารโครงการควรเชิญตัวแทนจากสถาบันการศึกษาที่ผลิตนักศึกษาโครงการครุทายาทมาร่วมปรึกษาร่วมกันว่า จะใช้เกณฑ์ระดับใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

2.3.3 เกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการครู

การบรรจุเข้ารับราชการครูของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ใช้เกณฑ์ดังนี้คือ จัดให้มีการสอบเรียงลำดับคะแนน

และให้ นักศึกษาเลือกโรงเรียนในจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาหรือใกล้เคียงก่อน หากใครต้องการนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว จะต้องกลับไปต่อลำดับสุดท้ายของแต่ละภาค ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาโครงการครุทายาทจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง

หมด 79 คน พบว่า ได้บรรจุเข้ารับราชการในภูมิภาคเนาเดิม 41 คน และบรรจุเข้ารับราชการในท้องถิ่นอื่นอีก 38 คน เมื่อพิจารณาจากจำนวนตัวเลขของนักศึกษาที่บรรจุในท้องถิ่นอื่น กับบรรจุในภูมิภาคเนาเดิมแล้ว ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์ของการจัดทำโครงการครูทายาท ที่ต้องการผลิตครูที่มีความรู้ความสามารถมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู กลับไปเป็นผู้แทนทางการศึกษาในท้องถิ่นของตน ดังนั้นผู้บริหารโครงการควรจะพิจารณาและทบทวนวิธีการบรรจุเสียใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์

จากการสอบถามผู้บังคับบัญชาและข้าราชการครู เห็นว่าควรบรรจุเข้ารับราชการในภูมิภาคเนาเดิมของตนเอง เพื่อป้องกันการย้าย นอกจากนี้ พุทธิย์ ลินลารัตน์ (2533) ได้เสนอแนะเรื่องการบรรจุว่า จะบรรจุในโรงเรียนประเภทใดก็ได้ ข้อสำคัญควรบรรจุให้อยู่ในท้องถิ่นหรือภูมิภาคเนาเดิมของนักศึกษา เพื่อให้เขาเหล่านั้นเกิดความภูมิใจในการที่จะกลับไปพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอนของเขา ซึ่งข้อเสนอนี้สอดคล้องกับรายงานผลการประเมินโครงการครูทายาทของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) ที่ได้เสนอแนะไว้ว่า ควรบรรจุนักศึกษาโครงการครูทายาทในภูมิภาคเนาเดิมโดยให้เหตุผลว่า การบรรจุในภูมิภาคเนาเดิมมีผลดีหลายประการ คือ ครูในโครงการดังกล่าวจะลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องที่พักอาศัยการเดินทาง การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ความปลอดภัย และเรื่องการย้ายกลับภูมิภาคเนาเดิม

2.4 หลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้สำหรับผลิตนักศึกษาโครงการครูทายาททั้งสาขาการประถมศึกษาและสาขาการศึกษาปฐมวัย เป็นหลักสูตรวิทยาลัยครูพุทธศักราช 2530 สาขาวิชาการศึกษาที่ได้ปรับปรุงใหม่ โดยมุ่งเน้นการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวโครงสร้างของหลักสูตรจึงประกอบด้วยหมวดวิชาการศึกษาต่างๆ ดังนี้คือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้านหรือหมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี เมื่อเทียบกับโครงสร้างของหลักสูตรอุดมศึกษา ปรากฏว่าเป็นหลัก

สูตรที่มีโครงสร้างครบถ้วนตามรูปแบบของหลักสูตรอุดมศึกษาทั่วไป (ไพฑูริย์
สินลารัตน์, 2524)

จากผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครู
เห็นว่าเนื้อหาของวิชาเอกสามารถสร้างเสริมทักษะของความเป็นครูได้มาก รวม
ทั้งข้อมูลจากผู้ใช้ครู คือผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูต่างก็ยอมรับว่าครูครุทายาท
มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอีกด้วย
นั้นก็แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่ใช้สำหรับจัดโครงการครุทายาท เป็นหลักสูตรที่
สามารถสร้างครูดีตามที่คาดหวัง แต่หลักสูตรจะมีความหมายมากขึ้นถ้าคำนึงถึง
กิจกรรม 3 ประเภทคือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน เช่น การจัดทำประมวล
การสอนหรือโครงการสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เช่น
จำนวนนักเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด และอุปกรณ์การสอน ฯลฯ และสิ่งสุดท้ายคือ
การสอนของครู คือ ครูต้องเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะทำให้หลักสูตรมี
ความหมายมากขึ้น (สุมิตร คุณานุกร, 2518)

2.5 ประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม

เมื่อพิจารณาเนื้อหา เวลา และกิจกรรม จากตารางการฝึกอบรม
พบว่า เนื้อหาวิชาสามารถที่จะเสริมสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้าน
เทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะของครูได้มาก จากการสอบถามผู้บริหาร นักศึกษา
และข้าราชการครู ต่างแสดงความคิดเห็นว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม
ในภาคฤดูร้อนช่วยเสริมทักษะทั้ง 3 ด้านได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินการ
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมของวิทยาลัยครูเชียงใหม่ (2531) ที่พบว่าพฤติกรรม
ของนักศึกษาโครงการครุทายาทหลังการฝึกอบรม สูงขึ้นกว่าเดิมทุก ๆ ด้าน นอก
จากนี้การประเมินการฝึกอบรมของวิทยาลัยครูสุรินทร์ (2531) ก็ยังพบว่าหลัก
สูตรการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คือ มีเนื้อหาสาระเหมาะสม
รวมทั้งผลการประเมินโครงการครุทายาทของสหวิทยาทักษิณ (2532) เรื่องการ
จัดฝึกอบรมภาคฤดูร้อนก็พบเช่นเดียวกัน คือ หลังจากการฝึกอบรมแล้วนักศึกษามี
ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้และด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง

สำหรับเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมในแต่ละวัน นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดเวลาฝึกอบรมไม่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เพราะใช้เวลาฝึกอบรมในวันมากเกินไป (05.00-23.00 น.) ทำให้ผู้เข้าอบรมเครียดมากจนไม่มีเวลาพักผ่อน ซึ่งในเรื่องนี้ผู้บริหารโครงการการจัดฝึกอบรมควรจะนำมาพิจารณาในการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไป จากข้อความทั้งหมดที่กล่าวมา จึงพอสรุปได้ว่า ลักษณะของประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ที่จะทำให้นักศึกษามีคุณลักษณะเหมาะสมที่จะเป็นครูดีมีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ ดังที่ ฉลอง ภิมย์รัตน์ (2525) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความศรัทธา ในอาชีพครู พบว่า การเปลี่ยนเจตคติของนักศึกษาในหันมาชอบอาชีพครู โดยให้นักศึกษาได้เข้ามาเรียนครูได้ผลเพียงประมาณร้อยละ 15 เท่านั้น ถ้าต้องการเปลี่ยนเจตคติให้นักศึกษาหันมาชอบอาชีพครูให้มากขึ้น ควรจะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการนี้เป็นพิเศษ นอกเหนือจากการเรียนในวิทยาลัยครูเพียงอย่างเดียว

ตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษาและข้าราชการครูต่อวิธีการดำเนินการครูทายาท

3.1 ความคิดเห็นทั่วไปของผู้บริหารต่อการดำเนินการครูทายาท

ในเรื่องของเกณฑ์การรับนักศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้เกณฑ์การรับนักศึกษาทั้ง 2 วิธี คือรับจากผู้ที่มีเกรดสะสมเฉลี่ยในมัธยมปลายไม่ต่ำกว่า 3.00 และรับจากผู้ที่มีเกรดสะสมเฉลี่ยในอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 ของกลุ่ม มีผู้บริหาร 2 ท่าน ที่เห็นว่าควรใช้เฉพาะเกรดสะสมเฉลี่ยในอันดับเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 90 เพียงอย่างเดียว อาจจะเป็นไปได้ที่ว่าการraise เกณฑ์เปอร์เซ็นต์ไทล์เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ นักศึกษาบางแห่ง ที่โรงเรียนเข้มงวดในเรื่องคะแนน จึงทำให้เกรดเฉลี่ยไม่ถึง 3.00 ได้มีโอกาสสมัครเข้าโครงการนี้ได้

การraise ข้อสอบ สอบคัดเลือกนักศึกษาครูทายาท ผู้บริหารทั้งหมดเห็นว่า ควรraise ข้อสอบจากสหวิทยาลัยเฉพาะนักศึกษาครูทายาท เพื่อจะได้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีผู้บริหาร จำนวน 3 คน จาก 6 คน เสนอแนะว่าควรมีข้อสอบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูด้วย

การทำสัญญาของนักศึกษาโครงการครูทายาทกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แต่มีบางท่านเห็นว่าไม่เหมาะสม ข้อที่มีผู้ตอบว่าไม่เหมาะสมโดยมีค่าใกล้เคียงกัน คือ การค่าใช้จ่ายในกรณีที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วไม่เข้ารับราชการในหน่วยงานทางการศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำหนด หรือรับราชการไม่ครบตามกำหนดระยะเวลาจะต้องค่าใช้จ่ายให้แก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาในอัตราปีละ 6,000 บาท โดยให้เหตุผลว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาไม่ได้ให้ทุนแก่นักศึกษา แต่นักศึกษาใช้ทุนส่วนตัวในการเรียน จึงไม่ควรมีเงินเดือนนี้ ถ้ายังต้องมีเงินเดือนนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ควรจะให้ทุนการศึกษาประจำปีการศึกษาแก่นักศึกษาครูทายาททุกคน เนื่องจากผลจากการวิเคราะห์สภาพของนักศึกษาในโครงการครูทายาท ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีฐานะค่อนข้างยากจน คือ มีรายได้เฉลี่ย 1000-3000 บาท นับว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาส่วนความเหมาะสมของการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครู มีผู้บริหารบางท่านที่ยังเห็นว่าไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลว่า เมื่อนักศึกษาสำเร็จการศึกษาแล้วควรบรรจุทันที ไม่ควรรอบรรจุเมื่อมีอัตราว่าง เพราะการผลิตนักศึกษาโครงการครูทายาทใช้การสำรวจจากอัตราว่างของข้าราชการครูในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในแต่ละปีที่ตาย ลาออก และเกษียณอายุ เพียง 15 เบอร์เซนต์ ดังนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาควรบรรจุได้ทันที

การจัดที่พักอาศัย ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดให้นักศึกษาครูทายาททุกคนได้เข้าอยู่ในหอพัก เพื่อสะดวกต่อการฝึกระเบียบวินัย และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝึกความอดทน การอยู่ร่วมกัน และฝึกความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งในเรื่องนี้ บรรจง ชูสกุลชาติ (2530) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การจัดให้นักศึกษาอยู่ประจำเป็นสิ่งที่ดี เพราะเด็กจะได้คลุกคลีอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เช่นเดียวกับ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2530) ได้กล่าวว่า การให้นักเรียนทุกคนอยู่หอพักในสมัยก่อนตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า ครูดีนั้นจะมีความรู้ดีแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้ แต่จะต้องมีความประพฤติ มีมานะอดทน และมีความรับผิดชอบสูง ดังนั้นนักเรียนฝึกหัดครูที่อยู่ประจำจะต้องถูกฝึกให้เป็นบุคคลที่เรียกว่าหนักเอาเบาสู้

เพราะฉะนั้น การจัดให้นักศึกษาอยู่หอพักสนองนโยบายของโครงการครูทายาทที่ต้องการเน้นในด้านคุณธรรมและความประพฤติ

การจัดชั้นเรียนสำหรับนักศึกษาโครงการครูทายาท ผู้บริหารส่วนใหญ่มองเห็นว่าควรจัดให้เรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม เพราะนักศึกษาทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาโครงการครูทายาทหรือนักศึกษาปกติควรจะได้รับ การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม และการประเมินผลในเกณฑ์เดียวกัน นอกจากนี้ยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า การจัดนักศึกษาเรียนรวมกันยังเกิดผลดีหลายประการ คือ นักศึกษาไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแบ่งแยก นักศึกษาที่เรียนดีมีโอกาสช่วยเหลือพวกที่เรียนอ่อน อีกทั้งยังฝึกการปรับตัวให้นักศึกษาสามารถอยู่ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม นอกจากนี้นักศึกษาครูทายาทจะได้เป็นแบบอย่างให้แก่ นักศึกษาปกติด้วย สำหรับผู้บริหารบางท่านเห็นว่า การจัดชั้นเรียนควรแยกต่างหาก โดยให้เหตุผลว่าทำให้การกำหนดมาตรฐานการเรียนและจัดกิจกรรมได้ง่าย ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กแข่งขันกันเองในกลุ่ม

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมของนักศึกษาโครงการครูทายาทผู้บริหารส่วนใหญ่มองเห็นว่า ควรอยู่ในความรับผิดชอบของวิทยาลัยครู และเชิญวิทยากรจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเข้ามาช่วยเสริม ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวิทยาลัยครูเป็นแหล่งของผู้รู้ ผู้เล่น ทั้งหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกระบวนการ รวมทั้งความสะดวกสบายของสถานที่ฝึกอบรม ย่อมจะดำเนินการจัดฝึกอบรมได้ดีและสะดวกกว่า เวลาที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรม ผู้บริหารส่วนใหญ่มองเห็นว่า ควรใช้เวลา 5 วัน แต่ควรฝึกเสริมในวันปกติด้วยหรืออาจจะเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ก็ได้ จากการศึกษาเอกสารรายงานการฝึกอบรม ณ วิทยาลัยครูสกลนคร (2532) นักศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นว่าเวลาสำหรับการฝึกอบรม 5 วัน น้อยเกินไป แต่เวลาที่ใช้ฝึกในแต่ละวันมากเกินไป (05.00-23.00 น.) ทำให้เครียด ถ้าเป็นไปได้ควรขยายเวลาอบรมออกไปอีก หรือไม่ก็ให้ลดเนื้อหาลง

งบประมาณสำหรับการจัดฝึกอบรม จากการสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับปัญหาของการฝึกอบรม พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณเป็นปัญหามากอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการฝึกอบรมของวิทยาลัยครูต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับรายงานผลการประเมินโครงการครูทายาทของสำนักงานคณะกรรมการการ

ประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) วิธีแก้ปัญหาคือวิทยาลัยครูแต่ละแห่งทำกันอยู่ก็คือ
 เก็บเงินค่าใช้จ่ายจากนักศึกษาและอาจารย์ตลอดจนวิทยากร บางแห่งก็รับบริจาค
 จากอาจารย์หรือผู้มีจิตศรัทธาต่อโครงการครูทายาท บางแห่งก็ลดจำนวนวันลง
 โดยตัดเนื้อหาและกิจกรรมบางกิจกรรมทิ้งไป ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำ
 กล่าวในรายงานผลการประเมินโครงการครูทายาท ของสำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติที่ว่า จากการที่สถาบันการศึกษาจัดกิจกรรมเสริมมาห้
 นิสิตนักศึกษาไม่ครบตามที่กำหนด เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณนั้น นับว่า
 เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ทั้งนี้เพราะในช่วงแรกนี้การดำเนินการครูทายาท
 เป็นไปในลักษณะโครงการทดลองนำร่อง ดังนั้นกิจกรรมต่าง ๆ จึงน่าจะมีความ
 สมบูรณ์ในตัว นอกจากนั้นยังได้เสนอแนะว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถม-
 ศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานที่มีหน้าที่ร่วมกันในการผลิตบัณฑิตครูทายาททั้งผู้ใช้ครูและ
 ผู้ผลิต ควรร่วมมือกันหาข้อมูลว่า งบประมาณที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานตาม
 โครงการครูทายาทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรเป็นเท่าใดน่าจะเหมาะสม
 กว่า การจัดสรรงบประมาณในลักษณะที่ได้มาเท่าใดก็จัดสรรไปเท่านั้น และได้รับ
 งบประมาณมาเท่าใดก็จัดกิจกรรมไปเท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้โครงการได้ผลไม่
 สมบูรณ์ตามที่คาดหวังไว้

กิจกรรมที่ควรเน้นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม จาก
 การสอบถามผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่า ควรศึกษาครูงานและเน้นการฝึกปฏิบัติให้มาก
 ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาที่ว่าควรศึกษาครูงานและฝึกปฏิบัติให้
 มากที่สุด เช่น ฝึกการพูด ฝึกการเป็นผู้นำ ฝึกการทำงานกลุ่ม ฝึกการสร้างและ
 การایشี่้อ ฯลฯ โดยเฉพาะการศึกษาครูงานนอกสถานที่ การไปเยี่ยมชมโรงเรียนดี
 เด่น หรือสถานที่สำคัญๆ ต่างๆ นับว่าเป็นกิจกรรมที่ดี ที่ทำให้นักศึกษามีโอกาสได้
 เรียนโดยการกระทำ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ นักศึกษาหลาย ๆ ด้าน
 นอกเหนือจากการเปลี่ยนบรรยากาศแล้วยังเป็นแนวทางในการสร้างความคิดริเริ่ม
 สร้างสรรค์ให้แก่ นักศึกษาเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมควรจะมี
 กิจกรรมหลายๆ แบบ ดังที่ ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2526) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรม
 การจัดอบรมที่จัดขึ้นควรมีหลายรูปแบบ ไม่ควรมีให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอยู่ใน
 บรรยากาศที่ซ้ำ ๆ กันจะทำให้การฝึกอบรมน่าเบื่อหน่าย

จากการศึกษาข้อมูลจากรายงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เสริม ประกอบกับข้อมูลจากแบบสอบถาม นักศึกษาค้างก็แสดงความคิดเห็นตรงกันว่า กิจกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ ได้รับความรู้ทางด้านวิชาการและประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายเกินความคาดหมาย เพราะฉะนั้นกิจกรรมทางด้านนี้ควรจะดำเนินต่อไป แต่ควรปรับปรุงบางจุดที่เห็นว่าเป็นปัญหาเพื่อที่จะทำให้โครงการได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น ด้านงบประมาณ เวลา ขบวนการจัดอบรมและการประสานงานระหว่างวิทยากรตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูที่มีต่อการดำเนินงานโครงการครูทายาท แบ่งออกเป็น 6 ด้านดังนี้

3.2.1 ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการครูทายาทได้กำหนดไว้ว่า ต้องการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู เข้ามาเป็นครูนั้น โดยภาพรวมผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ของโครงการมากที่สุด และคิดว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของความเป็นครูได้ เพราะตามวัตถุประสงค์ได้เน้นการคัดเลือกคนเก่ง คนดี มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูรวมทั้งจัดกระบวนการพิเศษเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดียิ่งขึ้น และคิดว่าโครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาคุณภาพครูได้จริง

3.2.2 ด้านการคัดเลือกนักศึกษาเข้าโครงการ จากการพิจารณาภาพรวมพบว่าผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหาร นักศึกษาและข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมาก 8 ข้อ และเห็นด้วยในระดับปานกลาง 4 ข้อ สำหรับข้อที่ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เห็นว่าการสอบคัดเลือกมีความยุติธรรมและเกณฑ์กำหนดคุณสมบัติมีความเหมาะสม และข้อที่ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดแต่ก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง คือ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ดีและทั่วถึง ซึ่งเป็นสาเหตุให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครองมีความเข้าใจคลาดเคลื่อน โดยมีความเข้าใจว่า โครงการ

ครูทนายาทเป็นโครงการที่รับเฉพาะบุตรครูเท่านั้น แม้กระทั่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งยังไม่รู้จักและเข้าใจโครงการนี้ เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ควรจะต้องเป็นหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละระดับจะต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพราะการประชาสัมพันธ์มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย และยังเสริมสร้างความเข้าใจอันดีให้แก่ประชาชนอีกด้วย (วิรัช สภีรรัตนกุล, 2529) ทั้งยังมีผลดีแก่โครงการที่จะได้มีโอกาสคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทางวิชาการ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเข้ามาเป็นครูได้มากขึ้น

3.2.3 ด้านหลักสูตร เนื้อหาทางวิชาการ และกิจกรรมเสริมจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูในภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นแต่ละข้อ พบว่าข้อที่ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เนื้อหาวิชาเอกสร้างเสริมทักษะของความเป็นครูได้มาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะหลักสูตรวิชาเอกทั้ง 2 สาขา คือ สาขาการประถมศึกษา และสาขาปฐมวัย นักศึกษาจะต้องเรียนวิชาเฉพาะในสาขาวิชาเอกมากที่สุด คือ วิชาเฉพาะด้านนักศึกษาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 95-101 หน่วยกิต ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาเนื้อหา กลุ่มวิชาชีพครู และกลุ่มวิชาการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนั้นยังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมไว้ในช่วงภาคฤดูร้อนของทุกปีการศึกษา ทั้งผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูจึงมองเห็นประโยชน์ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคฤดูร้อนว่าช่วยเสริมทักษะด้านความรู้ เทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะได้มาก

หลักสูตรที่ใช้ในโครงการครูทนายาทเป็นหลักสูตรที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาการฝึกหัดครูว่าเป็นหลักสูตรที่ผลิตครูได้มาตรฐานดี เนื้อหาสาระต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพครูได้ดี ดังนั้นโครงการครูทนายาท จึงได้ใช้หลักสูตรของสภาการฝึกหัดครูฉบับเดียวกันนี้ และจากการประเมินของผู้บังคับบัญชาของนักศึกษา และข้าราชการครูครูทนายาท ทั้ง 3 กลุ่มมีความพึงพอใจในหลักสูตรอีกทั้งยังมองเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรมีคุณค่าต่อการประกอบอาชีพอีกด้วย จากการพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มวิชาที่นักศึกษาประเมิน

ค่าค่อนข้างต่ำ คือ กลุ่มวิชาชีพพิเศษ เช่น ศิลปะ ดนตรี และ เกษตร ดังนั้นจึงควรจัดเสริมวิชาชีพในหลักสูตรให้มากกว่านี้

นอกจากหลักสูตรที่กำหนดแล้ว นักศึกษาสามารถพัฒนาความสามารถของตนผ่านทางกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในรูปของชมรมวิชาการ ชมรมศิลปวัฒนธรรม หรือชมรมบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์ในการทำให้ศักยภาพของการเป็นครูดีขึ้น

3.2.4 ด้านอาจารย์ผู้สอนและวิธีสอนในภาพรวมพบว่า ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจำนวน 12 ข้อ พบว่า ข้อที่ระดับความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ อาจารย์ที่สอนในโครงการนี้เป็นผู้ที่ได้รับเลือกมาเป็นพิเศษ และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งตามปกติการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรวมทั้งอาจารย์ผู้สอนจะเป็นอาจารย์ชุดเดียวกันกับอาจารย์ที่สอนนักเรียนในโครงการปกติ แต่อาจจะเป็นไปได้ที่ว่าอาจารย์บางคนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงจัดการเรียนการสอนแบบเก่า ซึ่งไม่มีอะไรพิเศษ จนทำให้นักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะฉะนั้นถ้าจะให้โครงการนี้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น วิทยาลัยควรชี้แจงอาจารย์ผู้สอนให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ และพยายามใช้วิธีสอนที่นักศึกษาสามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ รวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ อาจารย์ผู้สอนมีประสบการณ์ในวิชาที่สอนอย่างเพียงพอ และยังปลูกฝังและสอดแทรกคุณธรรมให้แก่นักศึกษาทั้งขณะ ที่สอนและ นอกห้อง เรียนอีกด้วย

3.2.5 ด้านบริการและสวัสดิการ ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูมีความคิดเห็นทางด้านบริการและสวัสดิการ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังนั้นผู้บริหารโครงการควรจะพิจารณาและปรับปรุงด้านบริการและสวัสดิการให้ดีขึ้น เช่น จัดอาจารย์ที่ปรึกษาคอยดูแลเป็นกลุ่มย่อย จัดบริการในห้องสมุดที่เอื้อต่อการใช้บริการ เช่น มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้า มีคาราและ เอกสารที่ทันสมัยและเพียงพอ รวมทั้งมีการบริการข่าวสาร ข้อมูลที่ทันสมัย นอกจากนี้ควรจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจมีอุปกรณ์สำหรับนันทนาการอย่างเพียงพอ จัดหอพักให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมทางวิชาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้น่าคบเป็น

ระเบียบและสะอาด เพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวนักศึกษาจะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาได้มาก ดังที่ ธีคาร์คน์ บุญนุช (2530) ได้กล่าวไว้ว่าการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักศึกษาเองไม่มากนักน้อย ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลมาจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อม เช่น กิจกรรมในห้องเรียนไปจนถึงกิจกรรมนิตินักศึกษา และสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด โรงอาหาร โรงยิม หอพัก และที่พักผ่อนรอบ ๆ มหาวิทยาลัย และบรรจง ชูสกุลชาติ (2530) ยังได้กล่าวเสริมในเรื่องนี้ว่า การจัดบริการสถานที่ของการฝึกหัดครูจะต้องสะอาด เรียบร้อย สวยงาม เพราะเป็นตัวอย่างและเป็นครูของครู

2.3.6 ด้านทัศนคติของบุคคลอื่นต่อโครงการ ผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูเห็นว่า บุคคลส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ โดยเฉพาะผู้ปกครองสนับสนุนให้เข้าศึกษาในโครงการนี้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้อาจารย์และบุคคลทั่วไปก็มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ สำหรับข้อที่พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง คือ นักศึกษาทั่วไปในสถาบันมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการนี้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับอุปสรรคและปัญหาของการดำเนินงานโครงการครุทายาทที่ พลสัมพันธ์ โพธิ์ศรีทอง (2532) ได้สรุปไว้ว่า โครงการนี้ถูกต่อต้านโดยนักศึกษา นอกโครงการและผู้ปกครองที่ไม่เข้าใจส่วนหนึ่ง โดยมีความคิดว่านักศึกษาโครงการนี้เป็นบุคคลล่อลึงค์ เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วได้บรรจุเข้าทำงานโดยไม่ต้องสอบแข่งขันกับคนทั่วไป และมีความรู้สึกเหมือนกับถูกแย่งตำแหน่งงานอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารโครงการ รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนควรจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการให้ผู้ปกครอง และนักศึกษาทั่วไปเข้าใจเพื่อป้องกันการแตกแยกระหว่างนักศึกษาบกคิและนักศึกษาโครงการครุทายาท

3.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร นักศึกษา และข้าราชการครูต่อวิธีการดำเนินงานของโครงการครุทายาททั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านวิธีการคัดเลือกนักศึกษา ด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชา และกิจกรรมเสริม ด้านอาจารย์ผู้สอนและวิธีสอน ด้านบริการและสวัสดิการ และด้านทัศนคติของบุคคลอื่นต่อโครงการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มีบริการ นักศึกษา

และข้าราชการครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่านักศึกษาและข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 ด้านคือ ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ และด้านหลักสูตรเนื้อหาวิชากิจกรรมเสริม ส่วนอีก 4 ด้าน คือ ด้านการคัดเลือกนักศึกษา ด้านอาจารย์ผู้สอนและวิธีสอน ด้านบริการและสวัสดิการ ด้านทัศนคติของบุคคลอื่นต่อโครงการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งพอจะหยิบยกประเด็นต่าง ๆ มาอภิปรายได้ดังนี้

เพื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มในแต่ละด้าน จะพบว่าความคิดเห็นของข้าราชการครูในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นดังนี้อาจจะ เป็นเพราะว่า กลุ่มข้าราชการครูเป็นกลุ่มที่ได้ผ่านโครงการนี้ไปแล้วและได้รับการบรรจุเข้าทำงานได้จริง ทั้งยังสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ตนได้รับจากการเรียนในวิทยาลัยครูไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ จึงมองเห็นคุณค่าของโครงการว่าเป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการจะประกอบอาชีพครูดังนั้นข้าราชการครูจึงประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่ตนได้รับจากโครงการ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริการต่างๆ ตลอดจนตัวผู้สอนค่อนข้างสูง ซึ่งในตนเองเดียวกัน ผลจากการที่ข้าราชการครูประเมินสิ่งที่เขาได้รับการพัฒนาจากวิทยาลัยครูปรากฏว่าข้าราชการครูมีความพอใจต่อการพัฒนาของวิทยาลัยครูในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านความรู้และทักษะรวมทั้งคุณลักษณะของความเป็นครู สำหรับกลุ่มที่มีความคิดเห็นต่อวิธีการดำเนินงานของวิทยาลัยในแต่ละด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุก ๆ ด้าน คือ กลุ่ม นักศึกษาซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโครงการ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่า นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในโครงการนี้ต่างก็มีความคาดหวังสูงว่า เขาจะได้รับสิ่งต่าง ๆ มากมายจากวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นด้าน เนื้อหาวิชา อาจารย์ผู้สอน และวิธีการสอน รวมทั้งความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา และในขณะที่เดียวกันนักศึกษาก็มองว่าวิทยาลัยควรจะต้องจัดความรู้ และประสบการณ์ ตลอดจนบริการและสวัสดิการให้แก่ศึกษามากที่สุด จากความคาดหวังของนักศึกษาเมื่อเทียบกับความเป็นจริง อาจจะ ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นต่อวิธีการดำเนินงานของวิทยาลัยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530) ได้กล่าวสรุปไว้ในเรื่องของ ลักษณะและความคาดหวังของนิสิตนักศึกษาว่า "สภาพอุดมศึกษาในปัจจุบันยังมีส่วนสนับสนุนการพัฒนา

ของนิสิตนักศึกษาได้ไม่สมกับศักยภาพที่นิสิตนักศึกษามีอยู่ นิสิตนักศึกษาต้องการให้มหาวิทยาลัยช่วยชี้แนะ หรือวางแนวทางให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนามากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านทักษะทางสังคมรวมไปถึงกิจกรรมอาสา ศิลธรรมจรยาที่พึงได้รับการอบรมสั่งสอน นิสิตนักศึกษามีความคาดหวังต่ออาจารย์ และมหาวิทยาลัยค่อนข้างสูง จึงมักจะผิดหวังได้ง่าย เมื่อพบว่าสิ่งแวดล้อมและอาจารย์มิได้เป็นไปตามที่หวังไว้" ดังนั้น จึงทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของวิทยาลัยต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ

3.4 ความพึงพอใจของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการคุรุทายาทจากภาพรวมพบว่า ครูมีความพึงพอใจกับการเป็นบัณฑิตคุรุทายาทมากที่สุด แสดงถึงนิมิตหมายอันดีที่ว่า สามารถคัดเลือกคนที่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูอย่างแท้จริงจึงแสดงออกมานิรูปของความพึงพอใจในอาชีพของตนเอง ดังที่ ชาตรี เมืองนาโพธิ์ (2531) กล่าวไว้ว่า "คนเราจะต้องมีความรักในอาชีพ ถ้าเขาไม่รักในอาชีพของเขา เขาจะเจริญไปไม่ได้เลย เพราะจิตใจไม่ได้มุ่งมั่นในอาชีพนั้น เมื่อเกิดความไม่รักในอาชีพ ความทู่แท้ ทศนคติอะไรต่าง ๆ ในอาชีพเปลี่ยนไป แม้แต่ทัศนคติต่อตนเอง กลายเป็นคนที่ตีราคาตัวเองด้อยกว่าปกติ คนเราก้าวเริ่มต้นด้วยทัศนคติที่ว่าตนเองด้อยแล้ว สิ่งต่าง ๆ ก็จะต้องด้อยลงด้วย" แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าคนเรามีความพึงพอใจในอาชีพของตนเอง ย่อมตั้งใจทำงานและส่งผลให้งานออกมามีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัย ของ วรณวิภา จักุชัย (2524) ที่ได้พบว่า การที่บุคคลมีทัศนคติต่ออาชีพครูในทางที่ดี ย่อมตั้งใจในการเรียน ขยันค้นคว้า ย่อมส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นด้วยนอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ความรู้สึกประทับใจชอบในหน้าที่การงาน ย่อมส่งผลให้งานออกมามีด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ครูมีความพึงพอใจกับการได้รับการพัฒนาในเรื่องความรู้และทักษะในการเป็นครูที่ดี รวมถึงความพึงพอใจในเรื่องหลักสูตร เรื่องอุดมการณ์ของครู และความพึงพอใจต่อการได้รับการพัฒนาด้านบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินครูของผู้บังคับบัญชาที่พบว่าผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจต่อครูในด้านที่ครูมีความรักและศรัทธาในอาชีพครู มีอุดมการณ์ต่อการเป็นครู มีคุณธรรม กิจกรรมอาสาและความประพฤติดี

ด้านสถานที่ทำงานและลักษณะงานที่ทํา พบว่าข้อที่ครูมีความพึงพอใจมากที่สุดคือ พหุวิชาในระดับชั้นที่สอนและเพื่อนร่วมงาน และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์ รวมทั้งความเจริญและความพร้อมของโรงเรียน และที่พักอาศัย

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการครูที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาท

จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ครู คือผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูครูทายาท โดยภาพรวมพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในด้านคุณธรรมและความประพฤติมากที่สุด แต่ถ้าพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในระดับมากทุกด้าน เช่น ในด้านบุคลิกภาพครูครูทายาทเป็นผู้ที่มีกิจกรรมรยาทและความประพฤติดี มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ในด้านวิธีสอนมีความกระตือรือร้นที่จะสอนและติดตามผลการเรียนและงานที่มอบหมายให้นักเรียนทําอย่างใกล้ชิดในด้านวิชาการมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง ในด้านมนุษยสัมพันธ์ ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี ในด้านคุณธรรมครูครูทายาท เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และมีความรักความศรัทธาในอาชีพครูอย่างแท้จริง ซึ่งผลการประเมินครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) ที่พบว่าครูในโครงการครูทายาทรุ่นแรก เป็นผู้ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการกล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2531) ได้กล่าวไว้ว่าโครงการครูทายาทเป็นโครงการเดียวของภาครัฐบาลที่จะช่วยให้ได้ครูมีคุณภาพ

การประเมินโดยสรุป

จากการประเมินโครงการครุทายาท พบว่า โครงการครุทายาทเป็นโครงการที่ดี มีประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการประกอบอาชีพครูอย่างแท้จริง เห็นสมควรดำเนินโครงการต่อไป ผลจากการประเมินโครงการพอจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้คือ

ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาทุกระดับ

ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) พบว่า ปัจจัยที่ใช้ในการจัดทำโครงการส่วนใหญ่มีความเหมาะสม มีปัจจัยบางตัวที่เห็นสมควรจะปรับปรุง เช่น หลักสูตรในวิชาชีพเศษ (ดนตรี ศิลป เกษตร) ซึ่งข้าราชการครูครุทายาทเห็นว่าความรู้ที่ได้รับจากวิชาเหล่านี้น้อยเกินไป วิชาเกี่ยวกับงานธุรการครูเป็นอีกวิชาหนึ่งที่สมควรจะแทรกไว้ในหลักสูตรและเน้นการฝึกปฏิบัติให้มาก นอกจากนี้ควรทบทวนเกี่ยวกับเกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา เกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ รวมทั้งงบประมาณสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เสริมในทุกภาคฤดูร้อนตลอดหลักสูตร

ด้านการดำเนินงาน (Process) พบว่าควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้เข้าถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในด้านบริการและสวัสดิการ ควรปรับปรุงจุดต่างๆ ให้ดีขึ้น เช่น หอพักนักศึกษา ห้องสมุด รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษา และนอกจากนี้ควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องระหว่างผู้ผลิต ผู้ใช้ครู และผู้ควบคุมมาตรฐานโดยเฉพาะ เรื่องอัตราการบรรจุ บัณฑิตครุทายาท

ในด้านผลผลิต (Product) พบว่าผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูมีความพึงพอใจต่อครุทายาทเป็นอย่างมาก โดยยอมรับว่าครุทายาทเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบสูง อีกทั้งเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า โครงการครูทายาทเป็นโครงการหนึ่งที่ได้จัดขึ้นเพื่อต้องการ แก้ปัญหาหรือภาพจน์ที่ว่า "ครูไม่มีคุณภาพ" จากผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาโดยภาพรวมพบว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดี แต่ยังมีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องบางอย่างที่สมควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้โครงการนี้สมบูรณ์ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในแต่ละด้านดังนี้คือ

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context)

จากการประเมินโครงการครูทายาทในด้านสภาวะแวดล้อม โดยดูความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายทางการศึกษา พบว่า โครงการนี้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาเป็นอย่างดี นับว่าเป็นโครงการที่ดี ที่เหมาะสมควรจะดำเนินโครงการต่อไปอย่างถาวร แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าโครงการนี้เป็นโครงการทดลองนาร่อง 5 ปี ซึ่งผลิตเฉพาะสาขาประถมศึกษาและสาขาการศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบรรจุเข้ารับราชการในสังกัดของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติเท่านั้น คิดว่าหลังสิ้นสุดโครงการทดลองแล้ว ควรจะต้องปรับขยายโครงการออกไป เพื่อผลิตครูในสาขาอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะสาขามัธยมศึกษา เพื่อสนองตอบต่อกรมสามัญศึกษา และสนองตอบต่อนโยบายการศึกษาของชาติที่จะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานออกไปอีก 3 ปี โดยให้หลายหน่วยงานทำโครงการนาร่อง คือ ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติรับนักเรียนเข้าศึกษาต่ออีก 3 ปี โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนกรมสามัญศึกษาจะรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ในโครงการขยายการศึกษาเช่นเดียวกัน

2. ด้านปัจจัย (Input)

2.1 ลักษณะของนักศึกษา นักศึกษาในโครงการครูทายาทส่วนใหญ่มิฐานะค่อนข้างยากจน บิดามารดาประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม มีรายได้ต่อเดือนรวมกันประมาณ 1,001-3,000 บาท นับว่าเป็นรายได้ที่ต่ำมากหรือสำหรับครอบครัวที่ต้องส่งเสียให้ลูกเรียน และนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาคือของนักศึกษาดังนั้น ผู้บริหารโครงการควรจะจัดหาทุนให้แก่นักศึกษาที่ยากจนในโครงการนี้ หรือถ้าเป็นไปได้ ควรให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาทุกคนในโครงการ เหมือนกับการผลิตนักศึกษา อาชีพอื่น ๆ เช่น พยาบาล ตำรวจ ทหาร ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น และทุนเหล่านี้ก็จะ เป็นเงื่อนไขผูกมัดนักศึกษากับการเข้ารับราชการในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาโดยปริยาย

2.2 เกณฑ์การรักษาสภาพนิสิตนักศึกษา จากการประเมินพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม และมีผู้บริหารบางส่วนเห็นว่ายังไม่เหมาะสม โดยให้เหตุผลที่น่าจะรับมาพิจารณา คือ เกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2.75 ๓ในแต่ละเทอมนั้น เป็นเกณฑ์ที่ค่อนข้างเข้มงวด จนทำให้ นักศึกษามีความวิตกกังวลสูง และดูเหมือนเป็นคนเห็นแก่ตัว เพราะแม้แต่นักถึงตัวเอง ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งอาจจะ เป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของนักศึกษาได้ ดังนั้นเกณฑ์การรักษาสภาพน่าจะยืดหยุ่นได้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะไว้ 2 แนวทางคือ แนวทางแรกกำหนดเกรดไว้ 2.75 เท่าเดิมแต่ให้เป็นเกรดเฉลี่ยตลอดปี (2 ภาคเรียน) เป็นการยืดหยุ่นสำหรับนักศึกษาบางคน ที่อาจจะมิวิชาเรียนซึ่งค่อนข้างยากในเทอมเดียวกันและอาจจะพลาดได้ แนวทางที่ 2 ตั้งเกณฑ์ไว้ 3.00 ตลอดหลักสูตร หมายความว่า ก่อนสำเร็จการศึกษา นักศึกษาจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.00

2.3 เกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ ตามเจตนารมณ์ของโครงการครูทายาทต้องการที่จะให้นักศึกษาโครงการครูทายาทกลับเข้ารับราชการในภูมิภาคเนาเดิมหรือเขตใกล้เคียง แต่ตามความเป็นจริงพบว่า มีนักศึกษาถึง 48 เปอร์เซนต์ ที่ไม่ได้รับราชการในภูมิภาคเนาเดิม ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการสอบเรียงอันดับในที่เดียวกัน ที่ทำให้ นักศึกษาที่สอบได้ลำดับท้าย ๆ ไม่มีโอกาสได้เลือก เพื่อให้นักศึกษาครูทายาทได้กลับภูมิภาคเนาเดิม ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าการสอบเรียงอันดับ เพื่อการบรรจุนั้นควรแบ่งนักศึกษาออกไปตามเขตการศึกษา

โดยให้แต่ละเขตการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ คิดว่าวิธีนี้น่าจะเป็นผลดีที่นักศึกษาจะมีโอกาสกลับเข้ารับราชการในภูมิภาคใหม่หรือเขตใกล้เคียงได้มากกว่า

2.4 หลักสูตร จากการประเมินของผู้ใช้ครูครุทายาท พบว่าครูครุทายาทยังขาดความรู้ความสามารถในงานธุรการครู และความสัมพันธ์กับชุมชนยังไม่ดีเท่าที่ควร เพื่อให้ครูครุทายาทเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วน ควรจะปรับปรุงหลักสูตร โดยเปิดสอนวิชาเกี่ยวกับงานธุรการครูลงในหลักสูตรโดยเสริมวิชาเลือกเสรี อาจจะนับหน่วยกิตหรือไม่นับก็ได้ สำหรับการฝึกปฏิบัติควรจัดนักศึกษาลงฝึกในช่วงของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระยที่ 3 คือ การทดลองสอนและทดลองปฏิบัติงาน โดยให้นักศึกษาได้ทดลองปฏิบัติงานหมุนเวียนให้ครบทุกงาน เช่น งานสารบรรณ การเงิน พัสดุ ฯลฯ เพราะงานธุรการครูเป็นงานหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับงานในหน้าที่ของครูประถม

สำหรับความสัมพันธ์กับชุมชน ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น โครงการชุมชนสัมพันธ์ โครงการบริการวิชาการสู่ชุมชน โครงการพัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยจัดให้นักศึกษาลงไปสัมผัสกับชุมชน เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ช่วงเวลาของการจัดอาจจะจัดเสาร์-อาทิตย์ หรือในช่วงปิดภาคการศึกษาภาคแรก

2.5 งบประมาณ ในเรื่องของงบประมาณ จากการประเมินโครงการครุทายาทพบว่า ปัญหาที่สำคัญอันดับแรกคือปัญหา เกี่ยวกับงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณสำหรับใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญยิ่งของการผลิตครูในโครงการนี้ อันจะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถนอกเหนือจากครูในโครงการปกติ ดังนั้นเพื่อให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้เต็มรูปแบบ ผู้บริหารโครงการควรทุ่มเทงบประมาณเพื่อการนี้อย่างเพียงพอ อาจจะเพิ่มงบประมาณสำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสริมจากหัวละ 140 บาท เป็นหัวละ 300-400 บาทต่อคน ถ้าขึ้นบ่อยไว้เป็นอย่างนี้ คาดว่า ต่อไปกิจกรรมการฝึกประสบการณ์ด้านนี้คงจะไม่สมบูรณ์ ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อโครงการได้ นอกจากนี้ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจการอย่างอื่น ๆ ด้วย เช่น หอพักนักศึกษา ห้องสมุด ตลอดจนสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะช่วยเสริมทำให้โครงการนี้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

3. ด้านการดำเนินงาน (Process)

3.1 การประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลทั่วไปได้รู้จักโครงการนี้อย่างทั่วถึงทุกระดับในรูปแบบของการเผยแพร่ข่าวสาร ตั้งแต่ระดับโรงเรียนในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบโดยให้เข้าถึงนักเรียน ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และผู้ปกครองของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่จะช่วยแก้ปัญหาและผลิตครู เพื่อคุณภาพรวมทั้งให้เข้าใจวัตถุประสงค์ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของโครงการอย่างถูกต้อง ทั้งยังขจัดปัญหาการมีทัศนคติที่ไม่ดีของนักเรียนนอกโครงการ และผู้ปกครองบางส่วนอีกด้วย

3.2 การบริหารโครงการ ควรมีการประสานงานระหว่างฝ่ายผลิตครู ฝ่ายใช้ครู และฝ่ายควบคุมมาตรฐาน โดยจัดให้มีองค์กรขึ้นในแต่ละฝ่ายสำหรับทำหน้าที่ประสานงานในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินงาน และองค์กรที่ตั้งขึ้นควรประกอบด้วยบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ดำเนินงานในแต่ละระดับ

3.3 ด้านบริการและสวัสดิการ วิทยาลัยควรปรับปรุงหอพักนักศึกษาให้มีบรรยากาศในทางวิชาการ เช่น จัดมุมสำหรับอ่านหนังสือ มุมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมด้านวิชาการให้แก่นักศึกษา จัดอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นกลุ่มย่อยเพื่อคอยให้คำแนะนำและคอยดูแลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ควรปรับปรุงบรรยากาศทางการเรียนให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร สถานที่ สื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการจูงใจให้นักศึกษามีความผูกพันกับวิทยาลัย รวมทั้งได้แบบอย่างในทางที่ดีเพื่อจะได้นำไปใช้ในการทำงานของนักศึกษาต่อไป

4. ด้านผลผลิต (Product)

หลังจากที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษาและออกไปทำงานแล้ว วิทยาลัยก็ควรจะต้องทำหน้าที่นี้ต่อไป เช่น คอยติดตามผล คุณผลความเป็นอยู่ รวมทั้งพัฒนาวิชาชีพครูความไปด้วย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่เด็ก โดยการจัดตั้งองค์กรขึ้นในสหวิทยาลัยคอยทำหน้าที่ประสานงานกับเด็กเหล่านี้ เช่น เชิญมา

สัมมนาเป็นครั้งคราวเพื่อแลกเปลี่ยนปัญหาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เขาเหล่านั้น ได้ประสบมา ส่งเอกสารและวารสารต่าง ๆ ให้แก่เขาเหล่านั้น มีการเยี่ยมชมเยียน และติดตามอย่างใกล้ชิดรวมทั้งคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อเขามี ปัญหา ดังที่ โปททฤษฎ์ สิ้นลารัตน์ ได้กล่าวไว้ว่า เด็กเหล่านี้ถึงแม้ว่าจะจะเป็นเด็กดี มีอุดมคติก็จริง เมื่อออกไปทำงานก็อาจจะต้องเจอปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือ ถ้าเจอ ปัญหา มาก ๆ โดยที่เขาไม่สามารถจะปรึกษาใครได้ อาจจะทำให้เขาเกิดความ ท้อถอย อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ก็อาจจะหมดสิ้นไปได้ ดังนั้นองค์กรสำหรับคอย ติดตามช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะต้องมี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับ โครงการ ครูทายาทสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษาด้านนี้ต่อไป ดังนี้

1. ติดตามผลบัณฑิตครูทายาทหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี ทั้งของทบวง มหาวิทยาลัยและกระทรวงศึกษาธิการ จากผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตแต่ละระดับ นับ- ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสาย แล้วนำมาเปรียบเทียบ ผลการทำงาน
2. เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานและทัศนคติต่อวิชาชีพครูระหว่าง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากโครงการครูทายาท กับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก โครงการปกติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย